

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 342/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Marcelom Ružarovským, Andreja Žarnova 11C, Trnava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-6S/131/2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-6S/131/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Správnemu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BA-6S/131/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. apríla 2024 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-6S/131/2021 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľ zároveň navrhoval prikázať správne mu súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, uplatnil si finančné zadosťučinenie v celkovej výške 2 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie sa začalo na základe žaloby sťažovateľa o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu doručenej právne mu predchodcovi správneho súdu (Krajskému súdu v Bratislave, pozn.) 25. mája 2021. Touto žalobou sa sťažovateľ domáhal preskúmania rozhodnutia mestskej časti Bratislava-Záhorská Bystrica, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie o odmietnutí sprístupnenia informácií podľa infožiadosti. V priebehu roka 2021 vykonal konajúci súd prvotné úkony vo veci, ale po 12. októbri 2021, keď sťažovateľ doručil súdu repliku k vyjadreniu protistrany, až do podania ústavnej sťažnosti (8. apríla 2024) zostal súd úplne nečinný. Ústavný súd 5. júna 2024 v informačnej kancelárii správneho súdu zistil, že v predmetnej veci nebolo dosiaľ vydané žiadne rozhodnutie, resp. nebolo nariadené ani pojednávanie.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je teda konštatovanie, že napadnuté konanie bolo dosiaľ charakterizované najmä neodôvodnenou nečinnosťou správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu. Od podania žaloby uplynuli už tri roky a konanie je stále iba na začiatku.

4. Sťažovateľ podotýka, že v napadnutom konaní s ohľadom na charakter správneho súdnictva ide o právne posúdenie zákonnosti napadnutého rozhodnutia správneho orgánu súdom, teda nemožno hovoriť o faktickej zložitosti veci, ktorá je daná potrebou rozsiahleho dokazovania. Doterajšiu dĺžku konania podľa sťažovateľa možno pripísať iba na vrub postupu, resp. nečinnosti správneho súdu. Sťažovateľ preto konštatoval, že správny súd v tomto prípade svojou nečinnosťou porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. jeho právo na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote.

5. Finančné zadosťučinenie 2 000 eur sťažovateľ odôvodnil tým, že porušenie ním označených práv sa už nedá napraviť, ale práve iba zmierniť finančným zadosťučinením. Tiež podotkol, že vďaka nečinnosti správneho súdu sa nevie dostať k informáciám, na základe ktorých by mohol potenciálne podniknúť ďalšie právne kroky na ochranu svojich práv.

II.

Procesný postup ústavného súdu

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 342/2024-14 z 18. júna 2024 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

7. Ústavný súd následne výzvou z 20. júna 2024 vyzval predsedníčku správneho súdu, aby sa vyjadrila k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti, a zároveň ju požiadal o zaslanie príslušného spisového materiálu. Predsedníčka správneho súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 9. júla 2024 poukázala na okolnosť, že od 1. júna 2023 prešiel výkon správneho súdnictva

z krajských súdov na správne sudy. Poukázala pritom na personálne nedostatky týchto novovytvorených správnych súdov, ako aj na rozsah agendy a potrebu prednostného rozhodovania v niektorých prípadoch, čo vytvára objektívne komplikovanú situáciu. Ďalej sa stotožnila s vyjadrením sudcu spravodajcu v predmetnej veci, ktorý poukázal na celkový počet spisov, ktorý mu bol pridelený v auguste 2023 (viac ako 370, pozn.), pričom až v zhruba v polovici z nich boli žaloby s nápadom skorším ako v napadnutom konaní. Veci pritom vybavuje postupne podľa poradia nápadu s výnimkou prednostných vecí (ktorou vec z napadnutého konania nie je, pozn.).

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom správneho súdu a jeho predchodcu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-6S/131/2021 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote.

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“, a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“. Obdobnú povinnosť možno vyvodiť aj z § 5 Súdneho správneho poriadku

(ďalej len „SSP“), správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne (§ 5 ods. 7 SSP).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že na rozhodnutie správneho súdu v zásade postačujú podania strán v konaní. Správny súd teda mal všetky relevantné podklady na rozhodnutie už koncom roka 2021. V tomto kontexte preto dĺžku napadnutého konania nemožno v žiadnom prípade pripísať faktickej alebo právnej zložitosti prerokováanej veci.

15. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu vyžiadaného spisu správneho súdu, konštatuje, že sťažovateľ a ani iní účastníci napadnutého konania žiadnym spôsobom neprispeli k jeho dĺžke.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného správneho súdu v napadnutom konaní. Po podaní samotnej žaloby (26. mája 2021) vykonal konajúci súd prvotné úkony týkajúce sa procesných poučení, vyrubenia súdneho poplatku za návrh, resp. vzájomnom doručovaní podaní účastníkom konania, no následne zostal bezdôvodne nečinný v období od 13. októbra 2021 až do podania ústavnej sťažnosti (8. apríl 2024, resp. až do momentu rozhodnutia ústavného súdu), t. j. takmer tri roky. Teda uvedené obdobie nečinnosti, ktoré začalo na krajskom súde a pokračovalo aj na správnom súde, sa v napadnutom konaní jednoducho nedalo prehliadnúť.

17. Ústavný súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní priet'ahov opakovane vo svojej judikatúre (III. ÚS 17/02, IV. ÚS 76/07, I. ÚS 294/2016, III. ÚS 583/2016, III. ÚS 339/2017) konštatuje, že nedostatočné personálne obsadenie súdu, prípadne nadmerná pracovná vyťaženosť, resp. zmena súdnej mapy, nesmie ísť v žiadnom prípade na vrub sťažovateľovi, resp. nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

18. V napadnutom konaní teda došlo k neodôvodnenej nečinnosti zo strany správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu, pričom celková dĺžka napadnutého konania už presiahla tri roky. Keďže väčšinu dĺžky napadnutého súdneho konania bol konajúci súd nečinný (31 mesiacov), v tomto kontexte musel ústavný súd jednoznačne konštatovať porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Na základe uvedených skutočností teda ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-6S/131/2021 porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd prikázal správnomu súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV. Primerané finančné zadosťučinenie

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

22. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Zároveň sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z dôvodu porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

23. Sťažovateľ si uplatnil finančné zadosťučinenie 2 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za neprimeranú, preto mu priznal finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky tohto zadosťučinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), prihliadol pritom aj na satisfakčný charakter priznaného finančného zadosťučinenia. V prevyšujúcej časti teda ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Súčasťou výslednej sumy je aj daň z pridanej hodnoty, keďže sťažovateľ preukázal, že jeho právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu